

JŪRMALAS PILSĒTAS TERITORIJAS PLĀNOJUMS

turpmākajiem 12 gadiem

Galīgā redakcija

I daļa

Paskaidrojuma raksts

9. Jūrmalas pilsētainava

Pasūtītājs: Jūrmalas pilsētas dome

Izstrādātājs: SIA „grupag3”

2012.gads

SATURA RĀDĪTĀJS

levads.....	3
9.1. Uztveres punktu identifikācija un vērtējums	4
9.1.1. Rīgas jūras līča ainava.....	4
9.1.2. Lielupes līkums starp Dubultiem un Majoriem.....	5
9.1.3. Pilsētas vārtu panorāma	6
9.1.4. Slokas papīrfabrika	7
9.1.5. Skats no Rīgas jūras līča	8
9.1.6. Citi panorāmas skati	8
9.1.7. Ielu perspektīvas.....	8
9.1.8. Dzelzceļš un sliežu ceļi	9
9.1.9. Dabas panorāma	11
9.1.10. Neparastās skatu perspektīvas	12
9.1.11. Arhitektūras objekti	13
9.1.12. Nakts panorāma	15
9.1.13. Jūrmalas panorāma globālajā tīmeklī	16

Ievads

Eiropas ainavu konvencijā uzsvērts, ka dalībvalstīm, kas pievienojušās Eiropas ainavu konvencijai, nepieciešams identificēt ainavas visā tās teritorijā, novērtēt tās, ņemot vērā to īpašās vērtības, ko tām ir piešķirušas ieinteresētās puses un sabiedrība. Jūrmalas pilsētai nav veikta visaptveroša ainavu novērtēšana, piešķirot tām noteiktu vērtību. Viens no risinājumiem varētu būt ainavu vērtēšanā ir novērtēt to unikalitāti un tipiskumu. Minēto vērtējumu parasti izmanto pilsētas vai lauku teritorijas savas ainavas unikalitātes parādīšanā, piemēram, tūristu un arī iedzīvotāju piesaistīšanā, kā arī plānojot pilsētas attīstību, lai ainavas pārveides procesā netiktu pārveidoti tās vērtību veidojošie elementi.

Eiropas Ainavu konvencija veicina integrētu, ņemot vērā ainavas vizuālās, kultūras, ekoloģiskās un sociālās īpašības, pieeju ainavu vērtēšanā un plānošanā. Integrētu pieeju ainavu vērtēšanā un izpētē ir uzsvēruši daudzi zinātnieki. Pilsētas ainavai, kā jebkurai mūsdienu ainavai piemīt vides vērtība kā ekosistēmas daļai; kultūras vērtība kā vietas vēsturiskai liecībai un transformācijām, kas ar to notikušas, vai īpašība, kas jāpētī un jāstudē, kura dod iedvesmu rakstniekiem un dzejniekiem; estētiskā vērtība – kā vizuālais un uztveres iespaids, kas veidojas caur gadsimtiem; sociālā vērtība – pieaugoša sabiedrības identitātes attēlošana.

Eiropas ainavu konvencija rekomendē valstīm un pašvaldībām izstrādāt ainavu politiku ainavas aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai. Latvijas Republikas Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija šobrīd strādā pie valsts ainavas politikas veidošanas, kas ietver principus, stratēģiju un vadlīnijas, lai veiktu pasākumus, kas nodrošinātu ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu. Līdz ar to uz doto mirkli valsts līmenī nav definēti principi un pamatnostādnes ainavu aizsardzībā. Kā rāda dažādu Eiropas pilsētu pieredze, ainavu aizsardzība un pārvaldība tajās tiek realizēta ar teritorijas plānojuma palīdzību. Vienlaikus daudzām pilsētām ir izstrādātas pilsētvides dizaina standarti un vadlīnijas (piemēram: The Edinburgh Standards for Urban Design), kas ietver prasības arī ainavas attīstībai un veidošanai.

Ainava ir jēdziens, kas ietver dažādas nozīmes. Šajā pārskatā vārds 'pilsētaina' lietots, lai apzīmētu Jūrmalas vizuālo ainavu – pilsētas panorāmu un siluetu.

Jūrmala ir pilsēta ar vēsturiski veidojušos zemu mežaparka tipa apbūvi. Pilsētas ainavas daudzveidība lielākoties saskatāma tuvplānā. Nav daudz tālu skatu perspektīvu ar noslēdzošām dominantēm ielās (Dubultu baznīca). Pilsētas panorāmu un siluetu var novērtēt galvenokārt skatos no pludmales un Lielupes krasta. Svarīgākie skatu punkti, no kuriem paveras Jūrmalas panorāma, siluets un pilsētbūvnieciskie akcenti, ir atzīmēt teritorijas plānojuma sastāvā veiktajā pilsētainavas analīzē. Tās mērķis ir sniegt pārskatu par Jūrmalas pilsētainavu (panorāmu) no dažādiem iespējamiem uztveres punktiem.

No visām apskatītajām pilsētainavām par Jūrmalai īpaši nozīmīgām un raksturīgām uzskatāmas:

- Jūras krasta panorāma, t. sk.:
 - skatā no pludmales jebkurā Jūrmalas vietā;
 - skatā no Rīgas jūras līča (braucot, piemēram, ar kuģīti).
- Lielupes līkums starp Dubultiem un Majoriem no jebkura skatu punkta.
- „Pilsētas vārtu” panorāmas, t. sk.:
 - galvenie „vārti” abpus dzelzceļa un autotiltam - Lielupē;
 - „vārti” uz Ventspils šosejas – pagrieziens uz Sloku;
 - „vārti” uz Talsu šosejas - pie Jaunķemeriem.
- Galveno transporta maģistrāļu perspektīvas, t. sk.:
 - centrālo ielu perspektīvas;
 - dzelzceļa sliežu ceļu perspektīvas Majoru - Dubultu posmā.

Šo pilsētas panorāmu saglabāšanai un katras jaunas lielmēroga attīstības ieceres pamatojumam prognozējamajā ainavas uztveramības zonai būtu vēlams izstrādāt vizuālās ietekmes analīzi no raksturīgiem skatu punktiem. Tādejādi ir iespējams izvērtēt ieceres iespaidu uz pilsētbūvniecisko struktūru raksturīgajām pilsētainavām.

Risinājumi un ieteikumi:

- Ņemot vērā pilsētainavas vērtējumu, teritorijas zonējumā un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ir noteiktas vietas, kur apbūves iecerēm izstrādājama vizuālās ietekmes analīze. Nozīmīgākajos mezglos risinājumu izvēlas, rīkojot arhitektūras un pilsētībūvniecības konkursu.
- Turpmākajā plānošanas procesā, pēc plānojuma apstiprināšanas, nepieciešams veidot atsevišķu tematisko plānojumu „Jūrmalas pilsētainavas”.

9.1. Uztveres punktu identifikācija un vērtējums

9.1.1. RĪGAS JŪRAS LĪČA AINAVA

Pilsētai izteikti unikāla un tās izstiepto raksturu pasvītīrojoša ir **Rīgas jūras līča krasta ainava**. Tā uztverama no dažādām līča piekrastes vietām un ir katreiz mainīga, no katras vietas citāda. Visā līča garumā uztverams liedags ar priežu meža līniju fonā, ko vietām, paceļoties virs koku galotnēm vai „iznākot” pludmalē, pārtrauc lielmēroga (galvenokārt viesnīcu) būves.

Rīgas jūras līča panorāma skatā no pludmales ūdensatrakciju parka “Nemo” apkaimē

Rīgas jūras līča panorāma skatā no Dubultu pludmales Slokas ielas apkaimē

9.1.2. LIELUPES LĪKUMS STARP DUBULTIEM UN MAJORIEM

Otru nozīmīgāko pilsētas panorāmu iezīmē **Lielupes līkums starp Dubultiem un Majoriem**. Izteiksmīgā lokveida panorāma uztverama no dažādām Lielupes krastmalas vietām. Šī pilsētas daļa vienlaikus ir gan Jūrmalas centrs, gan arī viduklis - šaurākā vieta starp upi un jūru. Arī šai panorāmai raksturīga mežu līnija, virs kuras izklaidus paceļas lielmēroga būves, ar priekšplānā pamīšus izvietotām dažām vēsturiskajām būvēm, piemēram, Dubultu luterāņu baznīcu vai viesnīcu „Majori” un izteiksmīgām jaunbūvēm, piemēram, Majoru pamatskolas sporta zāli. Ainavas dinamiskais elements šajā panorāmā ir vilcieni, kas kursē pa dzelzceļu gar Lielupes krastu. Būtiski, ka Jūrmalas panorāma pat 270° plašā leņķī lieliski uztverama no pretējā krasta, kas atrodas Salas pagasta teritorijā.

Skats uz Majoriem pāri Lielupes līkumam un Baņķim no Slokas ielas apkaimes pie Dubultu kapiem

Lielupes līkums skatā no piestātnes Rīgas ielas galā

9.1.3. PILSĒTAS VĀRTU PANORĀMA

Pilsētas **panorāma**, ko pirmo ierauga Jūrmalas apmeklētāji **iebraucot pa pilsētas vārtiem** - šķērsojot dzelzceļa tiltu un auto tiltu. Šai panorāmai patlaban nav izteikta silueta un tās nozīmību akcentējošu objektu, izņemot Līvu akvaparku, kas ar krāsainajām nobraucieni caurulēm fasādē vēsta par sagaidāmajiem ūdenspriekiem un jautrību.

Jūrmalas Lielupes krasta panorāma skatā no auto tilta

Jūrmalas Lielupes krasta panorāma skatā no uzbēruma pirms dzelzceļa tilta

9.1.4. SLOKAS PAPIĒFABRIKA

Kā pagājušās godības un uzplaukuma atblāzma un daudziem atpazīstams vaibsts Jūrmalas vaigā ir Lielupes **panorāma ar Slokas papīrfabrikas korpusem un skursteņiem**. Šī panorāma vienlīdz labi uztverama gan no Tītara dambja un bijušās pārceltuves vietas Salas pagasta pusē, gan no Ventspils šosejas, braucot pāri Lielupes tiltam, gan no dažādām vietām Lielupes kreisajā krastā – piemēram, no dambja pie Vecslocenes upītes ietekas vai no krastmalas pie Turgus laukuma pašā Slokas centrā.

Lai arī Slokas papīrfabrikas ģindenis ir izteiksmīgs, kaut spokains pilsētas panorāmas papildinājums, tuvā nākotnē būvēm neatrodot papildījumu „otrai dzīvei”, fabrikas brūkošās būves ne vien apdraudēs apkārtnes iedzīvotājus, bet arī pievilinās apšaubāmus sabiedrības elementus. Neskatoties uz industriālā mantojuma vērtībām, specifiskās novietnes dēļ fabrikai ir maz cerību uz kādu alternatīvu kustību interesi. Tādejādi fabrikas tēls agri vai vēlū saglabāsies vien vēstures fotogrāfijās un iespējams, kā vienīgā norāde uz agrāko godību paliks fabrikas skurstenis. Kā īpaši šī laika akcenti fabriku skursteņi arī daudzviet citās pilsētās kļuvuši par pieminekļiem agrākajai industriālajai rostībai.

Slokas papīrfabrikas panorāma skatā no Tītara dambja Salas pagastā

Slokas papīrfabrikas panorāma skatā no dambja pie Vecslocenes upītes ietekas

9.1.5. SKATS NO RĪGAS JŪRAS LĪČA

Panorāmas **skats no Rīgas jūras līča** – lai arī no jūras puses paveras nedaudz atšķirīga panorāma, tomēr kopumā tā vērtējama līdzīgi kā panorāma, kas visā līča piekrastē paveras no pludmales – par pilsētas klātbūtni liecina vien dažas lielās būves, kas paceļas pāri priežu galotnēm.

9.1.6. CITI PANORĀMAS SKATI

Citi uztveres punkti Lielupes labajā krastā – **panorāmas skati** uz Jūrmalu paveras no vairākām vietām, kur Jūrmalas apvedceļš (A10) pietuvojas Lielupei. Tāda vieta ir gan pie Varkaļu kanāla, kas ir Jūrmalas teritorija, gan pie Spuņņupes, kas jau atrodas Salas pagasta teritorijā.

Skats pār Lielupi no Varkaļu kanāla labā krasta

Skats pār Lielupi no Spuņņupes kreisā krasta

9.1.7. IELU PERSPEKTĪVAS

Ielu perspektīvas – tā kā Jūrmala faktiski ir pilsēta mežā, tad arī taisnajos ielu posmos pāri koku lapotnēm, bet visbiežāk - mūžzaļajām priežu galotnēm nekādas augstbūvju aprises neizceļas, jo tās pārsvarā nav izvietotas tieši pie ielu sarkanajām līnijām. Tā veidojas atpazīstamā, nereti mazpilsētu atgādinošā Jūrmalas ainava ar kūrorta pilsētas un vasaras apbūves raksturu, papildinātu ar lieliem mežu masīviem, šaurām neasfaltētām ieliņām un mazām bodītēm. Perimetrālās apbūves fragmenti atrodami vien Slokas vecpilsētā un Dzintaros Jomas ielā. Brīvēstāvošas ēkas raksturīgas ne

tikai savrupmāju un vasarnīcu rajonos, bet arī Kauguros, kur piecu un deviņu stāvu daudzdzīvokļu mājas ielu perspektīvās eksponējas perpendikulāri ielai.

Lienes ielas perspektīva, Rīgas virziens

Mellužu prospekta perspektīva, Kauguru virziens

9.1.8. DZELZCEĻŠ UN SLIEŽU CEĻI

Dzelzceļš ir Jūrmalai nozīmīgs transporta veids, tādēļ arī paši **sliežu ceļi** veido pilsētai raksturīgu panorāmu, kas uztverama gan no dzelzceļa stacijām, gan sliežu šķērsojumiem (pārvadiem, pārejām, pārbrauktuvēm), gan arī no dzelzceļam paralēli izvietotajām ielām. Arī šajās panorāmās dominē koku „zaļā siena” ar atsevišķu ēku aprisēm virs un starp to. Pierasta ainava ir pa vilciena logu redzami nereti nekoptie savrupmāju aizmugures pagalmi.

Tā kā pats dzelzceļš vietām ir Jūrmalas panorāmas dinamiskais elements, tad arī dzelzceļa ainava var būt mainīga, dinamiska un nepārtrauktā attīstībā iesaistīta. Dzelzceļa industriālais iespaids nav viegli labojams pamestajās ražošanas teritorijās, kurpretim vismaz pilsētas respektablais centrs līdz Dubultu stacijai ir pelnījis vizuāli pievilcīgu, koptu un par ekonomiski attīstītas tūrisma pilsētas dzīvi vēstošu dzelzceļa apkārtni.

Sliežu ceļi Smilšu ielas pārejas tuvumā

Sliežu ceļi skatā uz Majoru staciju

9.1.9. DABAS PANORĀMA

Dabas panorāma – tā kā Jūrmala ir ļoti zaļa pilsēta ar plašām dabas teritorijām, tajā skaitā daudzām īpaši aizsargājamām, par pilsētas identitātes zīmi uzskatāma gan jūra, pludmale un kāpas, gan Lielupes krasts ar ūdens ainavu un palienu pļavām, gan pilsētas meži un parki. Dabas elementi dažkārt spēcīgāk kā apbūve nosaka pilsētas ainavas raksturu, īpaši mazajās ainavu telpās un tuvajos skatos. Kā visu pilsētas ainavu pamats un vienlaikus – fons vērtējami meži kā ēnains patvērums svelmainā saulē, kā arī jūras un Lielupes krasta plašās panorāmas ar efektīgo, mūžam mainīgo ūdens spoguļi.

Vairākums dabas teritoriju jau tiek aizsargātas sugu un biotopu saglabāšanai. Izvērtējot dabas elementus pilsētas ainavas kontekstā, to nozīmība nosakāma saistībā ar konkrētajā teritorijā iecerēto attīstības koncepciju. Vai dabas objekts un apkārtējā teritorija būtu jāaizsargā kā pilsētai raksturīgās un vērtīgās ainavas sastāvdaļa, jeb dabiska, neskarta, pat mežonīga dabas teritorija drīzāk papildina jaunu attīstības ieceri - tas izvērtējams katrā gadījumā individuāli ar apbūves priekšlikumu, detālpilānojumu, vai vizuālās ietekmes analīzi.

Skats pār Lielupi uz Balto kāpu no Tīklu ielas apkārtnes Buļļuciemā

Skats uz Lielupes grīvas pļavām no Tīklu ielas apkārtnes Buļļuciemā

9.1.10. NEPARASTĀS SKATU PERSPEKTĪVAS

Neparastās skatu perspektīvas – staigājot vai braucot reizēm pamanāmas kādas īpašas, no apbūves vai stādījumiem brīvas zonas, kas atklāj skatus uz nozīmīgiem vai izteiksmīgiem objektiem, piemēram, Dubultu luterāņu baznīcu.

Lai īpašās skatu vietas identificētu, veicama papildus izpēte. Tikai tādā gadījumā iespējams nozīmīgās skatu vietas aizsargāt un tām uzstādīt kādus īpašus noteikumus.

Skats uz Dubultu baznīcu no Slokas ielas

Skats pāri Lielupes līkumam uz Majoru vēsturisko apbūvi

9.1.11. ARHITEKTŪRAS OBJEKTI

Ķemeru viesnīca – īpaša būve, valsts nozīmes arhitektūras piemineklis, kas būtiska kā panorāmas centrālais elements.

Ķemeru definējami raksturīgie un nozīmīgie skatu leņķi, kur šī panorāma aizsargājama (no ūdenstora skatu laukuma, no viesnīcas parka), nepieciešamības gadījumā pieprasot veikt vizuālās ietekmes analīzi.

Skats uz Ķemeru viesnīcu no ūdenstora skatu laukuma

Skats uz Ķemeru viesnīcu un parku no putna lidojuma

Dzintaru koncertzāle – atzīmējama kā īpašs objekts, kas tomēr īsti nevienā pilsētas panorāmā neeksponejas. Izņēmums varētu būt Turaidas iela.

Dzintaru koncertzāle

Dzintaru koncertzāles mazā zāle

9.1.12. NAKTS PANORĀMA

Nakts panorāma – būtiska kūrortpilsētas vizītkarte.

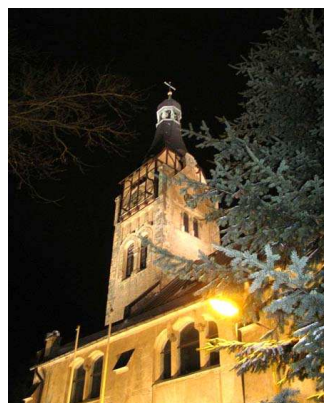
Turaidas ielas izgaismojums

Jomas iela

Strūklakas Turaidas ielā

Dubultu luterāņu baznīca

Slokas stadions

9.1.13. JŪRMALAS PANORĀMA GLOBĀLAJĀ TĪMEKLĪ

Google meklētāja piedāvātie "Jūrmalas panorāmas" attēli

